

Н.Г. Ушакова, канд. екон. наук, проф. (*ХДУХТ, Харків*)
І.І. Помінова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

НАСЛІДКИ ЦИФРОВІЗАЦІЇ ДЛЯ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ЕКОНОМІКИ

Цифровізація вже трансформувала багато суспільних процесів: відносини на ринку праці, освіту, управління, дозволяючи тощо. Вона створила нові ринкові можливості й має серйозні економічні наслідки в широкому діапазоні секторів. Поява нових цифрових інфраструктур спричинює радикальні зрушення в області інформаційних технологій внаслідок пронизування всіх проявів соціально-політичного й економічного життя суспільства, формуючи нову парадигму світової економіки – цифрову. Країни – лідери економічного розвитку (США, Канада, Японія, Німеччина та ін.) визначають цифрову економіку як стратегічну мету на найближчі десятиліття.

На думку експертів, величезний потенціал цифрової економіки в Європі використовується не в повній мірі, тому європейські країни намагаються створити нові можливості для підприємств і прискорити «цифрові» трансформації власного бізнес-ландшафту, стимулюючи застосування новітніх цифрових технологій для вдосконалювання процесів, створення нових бізнес-моделей, змінюючи бізнес-аналітику при взаємодії з клієнтами, підвищуючи темпи зростання й створюючи робочі місця. Останнє завдання особливо актуальне, з огляду на високі показники безробіття серед молоді: 20% у ЄС в цілому й більше 55% в Іспанії й Греції зокрема. За розрахунками Європейської комісії, 41% підприємств досі не використовують цифрові технології й тільки 2% повною мірою реалізують їхню перевагу.

Про необхідність використання потенціалу цифрових технологій з метою підвищення рівня конкурентоспроможності, підприємництва й інноваційної діяльності було відзначено в Плані дій «Підприємництво 2020» (Entrepreneurship 2020 Action Plan), Флагманських ініціативах ЄС 2020 – Індустріальна політика в еру глобалізації (Industrial Policy for the Globalisation Era), Цифровий порядок денний для Європи (Digital Agenda for Europe), Інноваційний союз (the Innovation Union) та ін. Європейська комісія спонукає використовувати можливості цифрових трансформацій, заохочуючи інноваційні перетворення існуючого бізнесу й підтримуючи цифрові підприємства в Європі.

Європейська комісія також працює з інших питань, пов'язаних з формуванням передумов підвищення конкурентоспроможності цифрової економіки в Європі, а саме: стимулювання переходу на

електронний оборот рахунків-фактур (е-рахунків) і платіжної інформації між підприємствами, що прискорить оборот грошей між ними, скоротить друковані й поштові видатки, забезпечить зниження витрат на зберігання документації; стандартизація інформаційно-комунікаційних технологій з метою уніфікації їхніх специфікацій і властивостей, максимізації можливостей співробітництва між суб'єктами бізнесу; підготовці кадрів і вироблення необхідних навичок для ефективного використання цифрових технологій у промисловості й інших секторах економіки.

Кодифікація багатьох видів товарів, послуг і процесів, результатом чого стає їх оцифрування та копіювання, створює можливість миттєво і майже без витрат передавати їх в будь-яку точку планети. Комбінація трьох характеристик – низька вартість, повсюдна доступність і абсолютна точність цифрових копій – спричинює появу нових наслідків для економіки: швидке подолання проблеми дефіциту не тільки споживчих товарів (наприклад, аудіо- чи відеопродукції), а й деяких видів праці і капіталу. Мережний ефект, при якому продукт стає більш цінним, коли ним користується більше людей, сприяє реалізації принципу «переможець отримує все» або «переможець отримує у своє розпорядження більше ринків». Тобто невелика група лідерів даної сфери (підприємств, країн) забезпечить собі непропорційно високу частку прибутку.

Частка цифрової економіки в світовому ВВП нині складає приблизно 10%. Рівень цифровізації європейських країн визначають на основі аналізу індексу цифрової економіки та суспільства – DESI (публікується Європейською комісією з 2014 року), який оцінює обсяги людського капіталу, інтеграцію цифрових технологій, цифрові громадські послуги, якість засобів зв'язку та використання Інтернету.

Відповідно до значення індексу DESI протягом останніх двох років лідерами з розвитку цифрових технологій серед країн Європейського Союзу є Данія, Фінляндія, Швеція, Нідерланди, а найвищі оцінки було отримано за такими складовими: зв'язок, людський капітал і поширення цифрових громадських послуг. Як загальну проблему процесу цифровізації в Європі експерти вказують на необхідність покращення інтеграції цифрових технологій у підприємницьку діяльність.

Більш ефективне використання цифрових технологій було визнано країнами ЄС як ключовий драйвер для посилення конкурентоспроможності й зростання економіки, а також росту числа робочих місць. Всеосяжний розвиток цифрових технологій має стати рушійною силою інновацій і для української економіки.